

Φ€ΣΤ!V@Ł • Bez pЯёвøда}

18

ŠTA ĆE SUTRA
S' NAMAS BITI?

UŽICE | 11-17. NOVEMBAR 2013.

www.uzickopozoriste.rs

www.jpf.uzickopozoriste.rs

BROJ 2

GODINA XVIII

12. NOVEMBAR 2013.

OTVOREN 18. JUGOSLOVENSKI POZORIŠNI FESTIVAL

Festival je društveno i istorijski neophodan

- Živimo u vreme razaranja kulture. Oduprimo se tome, - rekao je Branko Cvejić otvarajući 18. Jugoslovenski pozorišni festival i poručio: Mi se u pozorištima, za razliku od mnogih drugih, od prvog dana razumemo. I danas i ubuduće ćemo se razumeti što samo znači da je ovaj festival društveno i istorijski neophodan

Sinoć je u Narodnom pozorištu, 18. Jugoslovenski pozorišni festival „Bez prevoda“, svečano otvorio glumac i dugogodišnji direktor Jugoslovenskog dramskog pozorišta u Beogradu, Branko Cvejić.

- Nedavno mi je moj prijatelj, iskušan na poslovima otvaranja pozorišnih festivala poslednjih godina, Dejan Mijač, rekao: „Ako ne mogu da izgovorim sve što hoću za jedan minut, ne treba ni da govorim. Zato ču biti kratak.

Pozorište nikada ne sme da beži od konfrontacije sa vremenom u kome deluje bez obzira na križu, materijalnu, pa i estetsku, a naročito sada u vreme potpune indolencije i prezira onih koji raspoređuju sredstva „pravedno i nužno“, onako kako oni misle.

Živimo u vreme razaranja kulture.

Oduprimo se tome.

Posle strašne i tragične besmislene bliske prošlosti, ostala nam je jedna od tekovina, da svi odjednom razumemo nekoliko jezika. Tako su se stvorili uslovi za smelu, gotovo revolucionarnu ideju FESTIVAL BEZ PREVODA. I svi su se oduzvali. Mi se u pozorištima, za razliku od mnogih drugih, od prvog

dana razumemo. I danas i ubuduće ćemo se razumeti što samo znači da je ovaj festival društveno i istorijski neophodan.

Glumci će doći, doneti svoje uloge a vi odlučite hoćete li se prepustiti igri.

Oslobodite se farmi i Velikog brata i učestvujte u doživljaju koji je samo ovde i samo sada. I neka počne 18.

festival, - rekao je Branko Cvejić. Publiku i goste festivala, ove večeri je pozdravio gradonačelnik Užica Saša Milošević istakavši da je Jugoslovenski pozorišni festival koji već 18 godina okuplja najbolje pozorišne produkcije iz regiona, već odavno opravdao smisao svog postojanja. Festival je postao prepoznatljiv po suptilnom izboru tema i poruka koje želi da posalje javnosti.

- Grad Užice svih ovih godina podržava Jugoslovenski pozorišni festival kao dokazan način zagovaranja i promovisanja ideja koje svi zajedno poštujemo, a za koje smo spremni da se borimo. Ovo je jedinstvena prilika da pokažemo otvorenost i gostoljubivost Užica i Užičana sa željom da sutra bude svih nas i ovog festivala, - istakao je Milošević.

R. Popović

Mladi u publici

U poseti 18. JPF je 26 asistenata i studenata prve godine osnovnih studija Scenska arhitektura, tehnika i dizajn, sa Fakulteta tehničkih nauka u Novom Sadu. Mladi gosti će pratiti Festival do četvrtka, 14. novembra kada i sami nastupaju u okviru Pratećeg programa festivala pod nazivom „Sastanak sa SCEN-om“. Program obuhvata performans studenata prve generacije osnovnih studija Scenske arhitekture, tehnike i dizajna. Otkrijte motive koji su u susretu sa konceptom scenskog dizajna, uticali na njihove lične priče i profesionalni razvoj. Koncept

potpisuju Miljana Zeković i Romana Bošković. U okviru programa je i izložba plakata sa radovima studenata osnovnih i doktorskih studija Departmana za arhitekturu i urbanizam, koji su nastali u okviru redovne nastave, a koristili su metodologiju scenskog dizajna. Koncept potpisuje Višnja Žugić.

Program traje od 17.00 do 19.00 h na Maloj sceni Narodnog pozorišta.

S. V.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, БАНЈА ЛУКА

Besmrtnost ognjišta

Sandra Ljubojević, glumica: Ono što je nama najbitnije jeste da smo, kao glumci, dobili vrlo jasne situacije. Ipak bilo je veoma neobično, jer smo imali jaku potrebu da progovorimo, kažemo nešto. Nekada smo to i činili. Sa rediteljem, Mladenom Materićem ulazili smo u proces korak po korak. On je na sarajevskoj akademiji bio i profesor scenskog pokreta. Dve do tri sedmice pre početka rada na predstavi radili smo različite vežbe, pa smo postepeno počeli da vrlo dobro razumemo njegov jezik, čime smo dobili lakoću u igri. Bitno nam je bilo i to da su sve situacije u predstavi zapravo momenti kroz koje smo prošli, bile su nam poznate, kao svedocima ili kao nekome ko ih je posredno video. Zato, kada smo uhvatili korak, počeli smo da uživamo i stvarili smo nešto što je poetsko, dirljivo i što nam mnogo znači. Naučili smo da dišemo i budemo svi kao jedno. Vratili se na temelje glume. Sve nas je osvežio rad na ovoj predstavi.

Ljubiša Savanović, glumac: Kada dobiješ jasna pravila igre, među preko koje ne smeš da ideš i odrešene ruke da u tim granicama stvorиш sve što želiš, to onda ne predstavlja problem, već otvara nove svetove u kojima nismo često bili. Sve nam je bilo novo i veoma zanimljivo. Pri tom, pored toga što je dobar reditelj, Mladen

je i dobar pedagog. Osvežili smo sećanja. Proces rada koji je bio prisutan tokom školovanja smo vratili. Posle deset do petnaest godina, kroz rad na drugim predstavama, ponešto smo počeli da podrazumevamo. Sada smo morali da posegnemo za nekim stvarima, koje nekada nismo ni znali da imamo i možemo. Nemoguće je pogledati ovu predstavu, a ne otvoriti svoj kofer iz detinjstva. Nadam se da je većina prizvala lepe i pozitivne stvari.

Aleksandar Stojković, glumac: Ovo je za nas bio veliki izazov, jer ni publika ni glumci nisu navikli na ovu vrstu pozorišta. Kada sam 1991. upisao Akademiju u Sarajevu, profesor Materić je bio nešto potpuno novo, gledao sam plakate i njegove predstave. Čak je našao na loše kritike u Sarajevu, dok se, mislim iz Škotske, nije vratio sa nagradama sa nekog festivala, kada su počeli da ga doživljavaju drugačije. On je nas vratio časovima scenskog pokreta. Moram priznati da se nisam obradovao, jer nisam ljubitelj te vrste pozorišta. Osećao sam određenu dozu otpora. Predstavu smo radili u dva navrata. Prvo smo tri sedmice vežbali, a onda je Mladen otišao u Francusku na mesec dana. Kada se vratio, počeo je da nam zadaje situacije. Mi smo se igrali, a on nas dovodio u red. Do tada smo po dva puta pročitali tekst koji

izgovaramo. Tako smo došli do finalnog proizvoda. Došao sam do toga da me sada sve više i više zanima ova vrsta pozorišta.

Bojan Munjin, selektor: Kada sam radio intervju sa pokojnim Ljubom Tadićem, pitao sam ga koja su njegova iskustva iz rada na predstavi „Čekajući Godoa“ iz 1956. godine. To je bio prvi put da se krajnje neobična predstava pojavi u to doba, optimističnog socijalizma. Odgovorio mi je da su naučili da dišu. Naučili su ritam koji nije samo fizički. Naučili su da preko disanja misle i da njihovo osećanje života preko disanja bude u skladu sa onim kako je zapitana ta predstava. Šta ste vi naučili radeći na ovoj predstavi?

Aleksandar Stojković, glumac: Pod broj jedan, naučili smo se veoma velikoj disciplini pri radu na predstavi, ali i u igranju predstave. Ovdje je zaista potrebna velika samokontrola. Naučili smo da se međusobno vidimo, slušamo i igramo igru poverenja.

Jovana Plavšić (publika): Lično mislim da je ova tema izlizana i kliše, ali da je prezentovana na veoma svež i nov način. Sve povrhale za scenografiju i sve scenske efekte.

Radovan Jovičić, učenik: Ova predstava pokazala nam je besmrtnost jednog ognjišta. Ne ku hinje, već ognjišta.

Aleksandar Stojković, glumac: Zanimljivo je razgovarati sa publikom, jer ovu predstavu stalno neko drugačije pročita. Nekada i nama otkriju nešto novo. Ipak, najinteresantnije tumačenje imala je voditeljka okruglog stola u Kragujevcu. Naime, ona je ovo doživela kao predstavu o nasilju nad ženama. Sat vremena smo objašnjavali zašto je žena sama u kuhinji i zašto neko od muškaraca nije nešto pripremio za tih sat i po. A nama to nije bilo ni na kraj pameti. Dakle, svako predstavu može razumeti na svoj način.

Ana Milošević

МИНИСТАРСТВО
КУЛТУРЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

INTERVJU

ALEKSANDAR STOJKOVIĆ, GLUMAC NP REPUBLIKE SRPSKE U BANJA LUCI O PRIPREMI I RAZLIČITIM TUMAČENJIMA KOMADA „KUHINJA“

Imali smo poverenja u Materića

- Ovaj komad igran je i u Francuskoj, ali samo sa dva ili tri glumca, a ostali su bili akrobate i plesači. Handke je rekao da francuski komad jeste savršen, ali da ga mi igramo sa emocijama - kaže Aleksandar Stojković

- Kada smo počeli da pripremamo komad, ništa nisam razumeo. Najpre smo radili vežbe scenskog pokreta i ništa drugo. Međutim, imali smo poverenje u Mladena Materića, jer smo znali da on zna šta želi. Kada je počeo da nam poverava konkretnе zadatke, bivalo nam je jasnije kuda nas vodi. Znao je da me izdvoji i da mi kaže - Daj, opusti se malo - i polako smo ulazili u suštinu njegovog koncepta. Sam tekst je veoma poetičan i predstava se oslanja na neverbalna sredstva. Glumcu je najlakše da govori tekst na sceni, ali u ovoj predstavi sve je drugačije - kaže Aleksandar Stojković

Piksi, jedan od najomiljenijih i najtraženijih glumaca u Republici Srpskoj. Glumu je diplomi-

nisu baš sve razumeli u predstavi, ali razgovarao sam sa nekim ljudima, koji su nudili tako zanimljive analize koje nisam mogao da prepoznam u tom komadu. To je prvenstveno predstava o uništavanju porodice, koja se kroz neverbalni teatar i simboliku kuhinje odvija u fragmentima

je predstava duga i da je Materiću, koji je inače njegov prijatelj, predložio da je malo skrati. I ja sam razgovarao sa profesorom Materićem i predložio da izbacimo neke scene, ali on se sa tim nije složio. Inače, ovaj komad igran je i u Francuskoj, ali samo sa dva ili tri glumca, a ostali su bili akrobate i plesači. Handke je rekao da francuski komad jeste savršen, ali da ga mi igramo sa emocijama.

Replikama koje izgovarate, uz himnu EU, koju „peva“ robot-pudlica, kao da nam saopštavate - želeli ste promene i dobili ste promene, ali ispostavilo se da smo uz njih dobili i ono na šta nismo bili spremni. Mogu li se takvi delovi iščitavati i kao političke poruke, neka vrsta pozorišne reakcije na našu sadašnjicu?

- Predstavu je gledao pre mesec dana i rekao je da su glumci odlični i šarmantni, ali da

rao na Akademiji „Braća Karić“ u Beogradu, u klasi Petra Kralja, a od 2000. godine je angažovan u NP Republike Srpske u Banja Luci. U tom teatru igrao je u pedeset predstava, a oprobao se u nekoliko TV serija i osam filmova, među kojima su „Turneja“, „Sveti Đorđe ubiva aždahu“, „Falsifikator“, „Neprijatelj“, „32. decembar“ i drugi. Igrao je i u filmu „Top je bio vreo“, koji, kako kaže, zbog besparice, još nije završen.

- Imam potpuno razumevanje za gledaoce koji kažu da

- dodaje naš sagovornik.

Pisac Peter Handke je gledao predstavu i kakvi su bili njegovi utisci?

- Predstavu je gledao pre mesec dana i rekao je da su

Nadimak

- U drugom razredu srednje škole profesor odbrane i zaštite, kada je igrala reprezentacija Jugoslavije i Engleske u Beogradu, ušao je u učionicu i rekao: - „Deco, bežmo sa časa, jer u Beogradu igrat će reprezentacija. Piski, ti ideš prvi i mi za tobom“. Sećam se kao da je bilo juče - izgubili smo 4:0, a nadimak mi je ostao, objašnjava Aleksandar Stojković kako je dobio nadimak.

nika, majke, o ljudima koji se odriču svog nakita kako bi kupili namirnice da bi preživeli dan.. Neke scene bi mogle da budu i o Sarajevu u vreme rata, ali više smo se bavili emocijama i ljudskim sudbinama. Verovatno se politička poruka prepoznaće na samom kraju, jer Materić živi u Francuskoj koja je u EU, pa je možda želeo da nas sopstvenim iskustvom upozori čemu to vodi.

Kao funkcioniše Narodno pozorište u Banja Luci u besparici?

- Pravo da vam kažem nije mi jasno kako uspevamo. Prošle godine imali smo osam premijera, a ove, sedam. Nisam baš siguran u to da naši političari prepoznaaju značaj kulture, niti će ikada u dovoljnoj meri podržavati kulturu, pa i pozorište. Mislim da naš upravnik najbolje zna sa kakvim problemima se suočava i kako ih rešava. S druge strane, pozorište nikad nije imalo dovoljno para, ali smatram da bi od besparice pogubnija bila kreativna kriza, jer predstavu je moguće napraviti i sa malo novca.

Šta se novo priprema u banjalučkom pozorištu?

- Pripremamo potpuno drugačiju Nušićevu „Ožalošćenu porodicu“, u režiji Nikole Pejakovića, a premijera bi trebalo da bude do 20.decembra. Pejaković je napravio dobar štrih, izbacio pet likova i stavio nas u veoma ozbiljne situacije. To je jedan novi osvrt na Nušićevu delo, koji nas je veoma ozbiljno opominja i tom predstavom trebalo bi da se upitamo - Kakvi smo to ljudi?

N.K.

SANDRA LJUBOJEVIĆ

Možda da im kulturu objasnimo čirilicom

Žalosno je što naši političari ne vide ni pozorište ni kulturu kao odraz duha i duhovnosti jednog naroda

Mlada glumica Sandra Ljubojević, pre dve godine je nagradena Ardalijonom za epizodnu ulogu u predstavi „Radnička hronika“ koju je takođe, izveo ansambl Narodnog pozorišta Republike Srpke, Banja Luka. Ona je već sedam godina stalni član ovog pozorišta i kako sama kaže, reditelj Mladen Matarić ju je ubedio da se „Kuhinja“ možeigrati i drugačije.

Koliko je bilo intervencije na Handkeovom tekstu koji je poslužio kao predložak reditelju i zašto baš „Kuhinja“?

-Nije bilo previše, to su zapravo fragmenti, nešto je poezija, nešto su njegova razmišljanja, nešto su osvrti na samu „Kuhinju“. Mladen je osmislio određene situacije u kojima smo izgovorili

uglavnom sve što je napisano. Razgovarao je sa Handkeom i njegova prva reakcija bila je ista, zašto baš Kuhinja? I tom rečenicom počinjemo predstavu. Handke je najpre odbijao a potom o tome razmišljao i pristao da napiše još nešto. Valjda je shvatio da postoje stvari koje ga ipak vežu za „Kuhinju“.

Mladi glumci vole da iskorače iz klasičnog pozorišta. Kako si ti doživela ovu predstavu?

-Iskreno, više volim klasiku, univerzalno pozorište, govor na sceni, ali me je Mladen ubedio da može i ovako, bez teksta, na drugačiji način. Svidelo mi se kao novo iskustvo ali i dalje sam ostala staromodna.

Da li ste zato u poslednjoj trećini progovorili i pomalo zbumili pu-

bliku? Zašto se reditelj predomislio i promenio neverbalna sredstva?

-Nije pravio kompromis našim glumačkim željama već je verovatno

smatrao da bi neke Handkeove rečenice trebalo izgovoriti. To je bila njegova ideja.

Šta se još izgovara u Vašem matičnom pozorištu, ove sezone?

-Upravo smo uradili predstavu pod nazivom „Četrtnaesta“, rediteljke Ane Đorđević, koja je režirala i „Radničku hroniku“, sa kojom smo bili na ovom Festivalu. Radimo Nušićevu „Ožalošćenu porodicu“, reditelj je Nikola Pejaković i biće još nešto u ovoj sezoni.

Jeste li Vi i Vaše mlade kolege zapitani nad sloganom ovog Festivala, „Šta će sutra s nama biti“?

-Naravno. U Banja Luci postoji Fakultet od 1998., upisuje studente svake druge godine i nadam se da će svi oni naći svoj put. Nekoliko mlađih glumaca je zamenilo kolege koji su otišli u penziju i u našoj kući. Žalosno je što naši političari ne vide ni pozorište ni kulturu kao odraz duha i duhovnosti jednog naroda. Nemaju potrebu da to neguju, valjda ne znaju šta je i koliko je to važno. Možda, kada bismo pokušali da im to objasnimo preko nacionalnog, preko pisma, preko čirilice, možda bi shvatili i možda bi ih to osvestilo.

M. Petrović

LJUBIŠA SAVANOVIĆ

Oživeti prave porodične vrednosti

Srž našeg bitisanja ovde vezana je za porodicu, jer ona je uistinu okosnica svega, pa i pokretač svega - kaže Ljubiša Savanović

- U vremenu koje živimo danas, mnoge bitne stvari smo zaboravili, a tiču se baš te kuhinje. Zaboravili smo toplotu jednog nedeljnog ručka, porodične priče i prepričavanje tajni, šaputanja, sve se to nekad dešavalo u kuhinji i činilo je vrlo važnom. Na žalost, ovo potrošačko vreme oteralo nas je u drugu krajnost. Tera nas da živimo sami, da kuhinja postaje individualan prostor u kome ćemo na brzinu sesti i sami pojesti ono što smo kupili u brzoj hrani na ulici, pa otići na drugu stranu. Ovom predstavom pokušali smo da oživimo i vratimo prave porodične vrednosti, - kaže za Bilten, glumac Ljubiša Savanović.

Publiku je večeras vaše izvođenje „Kuhinje“ po prilično „skuvano“. Kakva je situacija sa vama koji je iznosite na sceni?

-Pre svega, za nas glumce Narodnog pozorišta Republike Srpske, jako je značajan rad sa Mladenom Matarićem. Bilo je veoma inspirativno po-

novo proživeti sve te studentske „cake“, mnoge osveziti, ali i mnogo toga novog i naučiti. Naš ansambl je veoma mlad, a reditelj je vrstan pedagog, od koga smo mnogo toga usvajali i uspeli se skuvati u ovoj kuhinji, kao i vi.

Da li smo kao narod postali pasivni za današnji život i da li za nje-

ga možemo reći da prolazi pored nas?

- Današnji način života i brzina kojom se sve odvija, kao i dostupnost svemu našem u tu pasivu. Glavni problem kod nas je što ljudi nikako ne žive dobro, a iz godine u godinu žive sve lošije. „Gladna usta“, ili ljudi koji nemaju posla predstavljaju dobar osnov za manipulaciju i odvlačenje pažnje od stvarnosti i nekakvog prosperitetata. Danas nas bombarduju raznim aferama, kićom, šundom, kako bismo zaboravili bitne stvari koje

živimo. I u tome uspevaju, pa postajemo samo pasivni posmatrači svoga života, umesto da uzmemos aktivno učešće u njemu.

Poslednjih decenija svesni smo činjenice da kulturu pokreće entuzijazam. Da li ga ima još dovoljno i koliko?

-Strašno je danas pričati o tome da profesionalni glumci, reditelji, kritičari i dalje stavljuju entuzijazam na prvo mesto, a činjenica je da je tako. Nažalost, u svim bivšim republikama, pa i u Srbiji, koja je naša matica, situacija u kulturi je vrlo turbulentna. To je glavni problem. Više od dve decenije nije uspostavljen nekakav vrednosni sistem, niti se nazire da će u skorije vreme biti izgrađena nekakva kulturna politika. Još uvek nemamo pravi put na koji bi se mogli vratiti ukoliko zalutamo. A lutamo vrlo dugo. Ne postoji pravi sistem vrednosti, a o vrednovanju kvaliteta da i ne govorim. Mnogi projekti postoje danas i rade se, ali pitanje je kako i ko i kako konkušiše za njih, ali i ko ih i na koji način i sa kakvim kriterijumom odobrava i dodeljuje. Sve je to „ad hoc“ i od danas do sutra. Ali nadajmo se da će se promeniti način razmišljanja, vreme življenja, ali i oni koji odlučuju o našim sudbinama.

B. Damjanović

REČ KRITIKE

Bilo koja kuhinja u kojoj se okupljaju bilo koji ljudi. Nižu se situacije koje sublimiraju život: od ranog jutra pa tokom dana do večeri. Može ovde, može bilo gde, može pre rata, može tokom rata, može i posle rata, i danas i sutra, bilo kada. Da se razumeamo, tema nije nikad viđena. Međutim, suština nije u inovativnosti teme već u načinu na koji se ona predstavlja publici.

Predstava "Kuhinja" autora Petera Handkea i Mladena Materića, u režiji Mladena Materića, značajna je na više nivoa. Najlakše je reći kako ona deli publiku na "ZA" i "PROTIV". To je fakat. I to je verovatno i najveći kompliment koji jedna predstava može da dobije. Oni koji su očekivali da glumci (konačno) progovore, imali su pravo. Čuli

suo poeziju, iskreno rečenu, čistu. S druge strane, onima kojima je smetalo kada su progovorili, ne može se prebaciti da su bili u krivu. Iz prostog razloga što su nene etide glumačkog ansambla Narodnog pozorišta iz Banja Luke sve od reda bile stvarne i upečatljive, potekle iz jasno zadata dramske situacije.

"Kuhinja" je ozbiljno osmišljena predstava koja se bavi istraživanjem scenskog kazivanja, a žive marionete koje njom defiluju, u ritmičkom ponavljanju, kreiraju slike koje su samo na prvi pogled apstraktne. Kada se one analiziraju ponaosob, ili u kontekstu celine, jasno je da je njihov primarni cilj prikazivanje ljudskih odnosa čija se suština najčešće (ako ne i uvek) nalazi izvan reči, u onome što je preto-

čeno u radnju. Toga su sve vreme svesni i glumci koji svojom disciplinom i spremnošću na eksperiment (što je u okvirima jednog repertoarskog pozorišta pre incident nego pravilo), čak i ako se nađu u pomalo razvodenjenom lirizmu, ne prikazuju eterična bića već pre svega ljudi koji obema nogama čvrsto stoje na zemlji.

Na kraju, Materićeva predstava važna je zbog toga što se u njoj problematizuje fenomen pozorišnog vremena. Kako onog koje teče na sceni tako i onog koje publika provodi gledajući (gotovo vojeristički) prizore iz "Kuhinje". To vreme ne teče uvek istim tokom ali se zato svaki put filigranski spaja u jednoj tački – taman kada publika pomisli da će predstava upa-

sti u monotoniju, glumci svojim postupcima jasno stavljaju do znanja da njihova „sporost“ nije stvar improvizacije već vešto osmišljena putanja od A do B koja okončava scenu ili najavljuje narednu.

A u kontekstu ovogodišnjeg festivala, kriterijumska leštvica je na samom startu podignuta poprilično visoko. Ako ništa drugo onda zbog toga što nam "Kuhinja" energično ukazuje da nam nikako ne sme biti sve jedno na koji način se kreira pozorište tj. ako mislimo da ono bude instrument naše želje za novom zajednicom u kojoj kultura ne zauzima poslednje mesto.

Slobodan Obradović

REČ PUBLIKE

Malo između svega

Ivana Petrović, student:

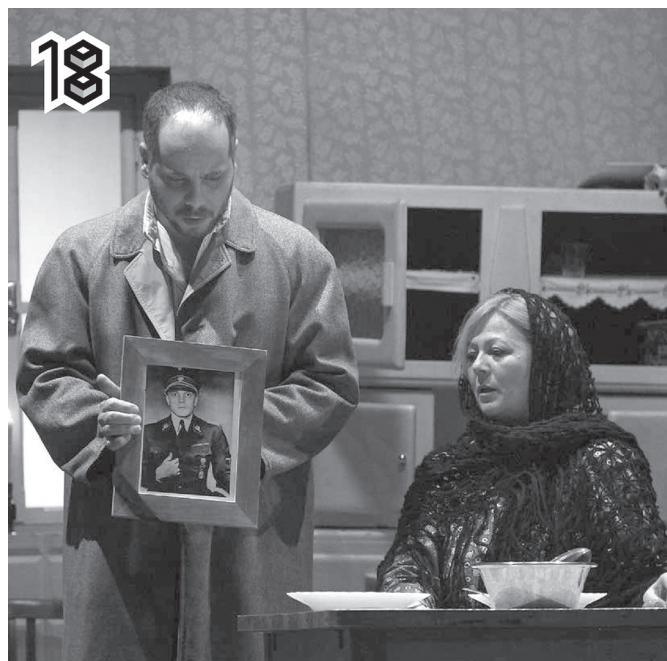
- Vrlo zanimljiva predstava, nesvakidašnja. Dosta pitanja je ostalo otvoreno, pa sam i ja malo zbumjena. Ostala sam posle večerašnjeg gledanja malo „između“. Moram priznati da je glumačka igra bila izvanredna, da su bez reči mnogo toga rekli, ali mislim i da su neki segmenti bili isuviše dugi.

Nemanja Zečević, lekar:

- Pre svake predstave na ovom festivalu uvek se malo informišem iz kritika, to sam učinio i ovog puta. U svim kritikama se govori o tekstu predstave, od koga sam očekivao mnogo, a glumci su većeras pokazali da sama gestikulacija govori mnogo više od izgovorenog reči. Svaka im čast, jer je ovo izvanredno težak komad za rad u kojem su pokret i grimasa glavni način sporazumevanja sa publikom.

Dijana Popović, pravnik:

- Moram da priznam da nisam ljubitelj ovakvog vida teatra. Volela bih kad bi na ovoj, festivalskoj sceni, bilo malo više raskoši i

ljubavi. Mislim da smo ovo sve proživeli i da se trudimo da ga potisnemo kao jedan ružan san, ili s druge strane, možda nam je ovo sutrašnjica i ne želimo da pogledamo istini u oči pa je onda i zbog toga moto ovogodišnjeg festivala „šta će sutra

sa nama biti“? Nadam se da ćemo nekakav odgovor dobiti do nedelje i „Sv. Georgija....“, koji će nas, možda, spasiti. Ne znam, ali bih volela.

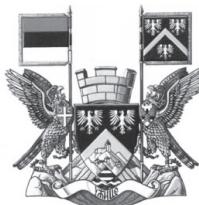
Verica Joksimović, profesor:

- Vrlo zanimljivo kazivanje,

ali po meni je moglo biti malo kraće, sažetiće i konciznije. Mislim da su neki delovi zato što su bili preduugi, „malo narušili“ konцепцију.

B.D.

GRAD UŽICE

**вечерње
НОВОСТИ**

**Danas
DSTVRS**

MILJKA BRĐANIN BABIĆ

Bio bi greh da odustanemo od teatra

Kultura je u ovom našim vremenima zapostavljena, osakaćena, a nije to zaslužila, kaže Miljka Brđanin Babić

Predstava "Kuhinja" donela vam je saradnju sa rediteljem Mladenom Materićem. Da li je i po čemu ona bila drugačija u odnosu na vaša dosadašnja iskustva u pozorištu?

-Svaka predstava donosi nešto novo i posebno. Ovu bih izdvojila zato što je to za sve nas bila, u neku ruku, obnavljanje gradiva, ponavljanje školovanja. Radili smo dugo, u etapama. Najpre smo se bavili improvizacijom na zadatu temu i vraćali se onom što je osnova našeg posla. Materić je prvenstveno bio profesor, čovek koji nas je podsetio šta sve od alata jedan glumac može da koristi na sceni, ali i prijatelj koji je svoje veliko znanje i iskustvo umeo da stavi u funkciju našeg ansambla i strpljivo, korak po korak gradi ovu pozorišnu priču. U potpunosti, bez zadrške, on se posvećuje svakom glumcu ponaosob. Vratio nas je na sam početak učenja scenskog pokreta, scenske igre, onom što je u osnovi našeg poziva, a to je da glumac mora da mašta, da se igra sa sobom i sa svojim telom, da prepozna energiju partnera, grupe, što je veoma bitno za glumu. Podrazumeva se da u teatru postoji partner, prepreka, postoji situacija, ali se to često nekako zanemari. Mogu da kažem da je za mene ovo bila nova škola posle akademije umentnosti koju sam završila.

"Kuhinja" je predstava u kojoj su glumci upućeni jedni na druge, na igru koja ne ostavlja prostor za pojedinačne glumačke bravure. Da li je to u ekipi podstaklo posebnu vrstu entuzijazma?

-Bez entuzijazma i strasti nema stvaralaštva. Mislim da je Materić svakog od nas polagano hratio, davao nam nešto novo i zanimljivije kako bi naš zajednički

učinak sledio rediteljsku ideju. Ceo proces je išao nekako lagano, gotovo neprimetno. Nije bilo naporno na probama, iako smo veoma puno radili, ali bez ikakvog pritiska da nešto mora. Materić je to doveo na nivo da se stvari otvaraju na izgled same od sebe. Inače, predstava je vrlo zahtevna jer je zasnovana na fizičkom pokretu, na sitnim detaljima i kao što ste rekli, nekako smo u svakoj sceni zavisni jedni od drugih. Tu niko zaista ne igra samo za sebe, igramo jedni za druge i za predstavu u celini.

Materić je od onih koji smatraju da zadatak pozorišta nije da menja svet, već da postavlja pitanja. Da li ta pitanja stižu na adrese onih kojima su upućena?

-To je uvek teško pitanje. Zadatak teatra je da pitanje postavi kako bi gledalac koji vidi predstavu imao o čemu da razmišlja. Da promisli bar na sekundu temu ili pitanje koje predstava otvara. U "Kuhinji" se bavimo pitanjem porodice, otudenjem u osnovnoj ćeliji svakog društva, pitanjem koje se tiče nas samih i našeg bivstvovanja. Ako smo samo jednog čoveka u publici podstakli da ta pitanja postavi sam sebi i da o odgovoru pažljivo razmisli, mislim da smo odradili svoj posao. E sada, da li to dopire do onih koji donose odluke o našim životima u naše ime, mi na to ne možemo da utičemo. Naše je da pokušavamo.

Kako u ovom trenutku vide budućnost teatra na našim prostorima?

-Svako ko radi u teatru uvek sebi postavlja to pitanje i sa umetni-

putevima, u korak sa vremenom, uvek postoji.

Ima li kultura u Republici Srpskoj adekvatnu podršku države?

-Kultura je temelj svakog društva i najbolji reprezent svakog naroda. Problem je što naše društvo kulturu predstavlja kao nadogradnju, nešto bez čega se kao može. Dobro je da ima ljudi koji misle drugačije. Kultura i sport uvek na najbolji način predstavljaju državu i narod. Da li naše durštvo na dobar način prati kulturu, u to nisam sigurna. Teško se živi, nema se para, svi imamo probleme i nekako je najlakše zanemariti kulturu. Ali, dok god ima ljudi kojima je iole stalo do nje, ona će opstati. Kultura je u ovom našim vremenima zapostavljena, osakaćena, a nije to zaslužila. Bez obzira na to ja sam optimista i uverena sam da će jednom neko da kaže- stanite, vratimo se onome što zaista jeste kultura, jer kuda ćemo mi bez nje.

Kako ocenjujete Jugoslovenski pozorišni festival?

-Mi smo počastovani što smo pozvani na užički festival koji ima jaku konkurenčiju, jer ovde dolaze izuzetno dobre predstave. Pre dve godine bila sam prvi put u Užicu sa predstavom "Radnička horinka". Nedostaje nam više druženja i razmene iskustava sa kolegama iz regiona, kao što je to nekada bilo, ali ja sam zahvalna i na mogućnosti da nas vidi užička publika, da vaše pozorište dode kod nas. Ovakvi festivali podstiču saradnju i kulturnu razmenu i dobro je što ih ima.

V. Tucović

čke, ali i sa one realne strane. Verujem da dok god ima onih koji se bave ovim poslom teatar će postojati. Mi moramo da se borimo za budućnost teatra, jer bi bila neprocenjiva šteta izgubiti ga. Za budućnost teatra moraju da se bore i naši naslednici i oni koji dodu posle njih. Bila bi grehota da mi odustanemo od pozorišta. To je nešto najgore što bi moglo da se desi. Umetnost nam daje snagu i uverava nas da može da traje, a na ljudima je da od nje ne odustanu. Bila bih pesimistična kada bih rekla da teatar propada i da je budućnost u filmu ili nekim drugim medijima. Teatar će, verujem, nekim drugim

OCENA PUBLIKE

Narodno pozorište Republike Srpske, Banja Luka
KUHINJA.....

3,14

O PREDSTAVI

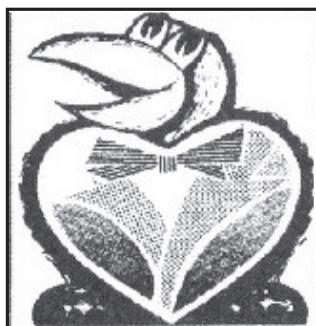
(izvod iz kritike)

Rano detinjstvo i druge priče

Mlada autorka Tanja Šljivar prvu dramu „Pošto je pašteta“, napisala je na studijama dramaturgije u Beogradu i u toj drami je potražila istinsku inspiraciju u skoršoj istoriji svog kraja - rođena je i do skoro odrastala i išla u školu u Banja Luci, gde se posredno - srela sa ratnim islkustvima starijih. U toj svojoj prvoj drami, vrlo hrabro i kritički se odnosila baš prema toj svojoj sredini - o motivima i načinu ratovanja, ali i vrstama aktivnosti u preživljavanju tih đavoljih godina, u kojima su neki učestvovali voljno, a drugi nevoljno. Ta prva drama Tanje Šljivar imala je uspeha, igрана je na Sceni u Podrumu beogradskog Ateljea 212 i specifičnim stilom - surovom kritičkom groteskom - protresla gledalište svuda gde je prikazana. Naravno - pred autorkom se našao tradicionalni problem - kriza druge drame! No ona se nije uplašila nego se ponovo, okrenula, ovog puta još ličnijem iskustvu - bavila se dečijim svetom, svetom škole i školskih dogadjaja u teško vreme i nekako povezala dva sveta kojima je dala predznak nasilja i licemerja. Pogledala je ponovo - u školske knjige i udžbenike, koje je čitala u osnovnoj školi i našla tamo razne provokativne gluposti, koje truju mladu glavu učenika i ovde i onde i tamo i ovamo i pripremaju, sisitematski, decu da postanu tačno onakvi kakvima ih želi jedno bolesno društvo, koje nalazi svoju jedinu realizaciju u ratu i nasilju.

Predstava rediteljke Selme Spahić i vrlo dobrog ansambla Bosanskog narodnog pozorišta iz Zenice, otvorila je sve tajne pregrade i skrivene džepove ovog suptilnog i moderno napisanog dramskog teksta. Pre svega autori i izvođači su i sami počeli da tragaju po svojim iskustvima iz školskih dana koje su živeli u istom tom krvavom ratu, dok su i sami čitali u udžbenicima ko je prijatelj, a ko neprijatelj naroda kome pripadaju. Pored toga - glumci su išli u današnje škole i anketirali današnju decu - da bi bolje shvatili kako škola menja i prilagodjava savitljivu i prijemčivu dečju ličnost - otkrili su tajne energije novih upropašćenih generacija. Jedna od tema ove potresne dramske priče je i odnos dece prema hendikepiranom drugu. Tek u tom odnosu pokazuje se, na najsvuroviji način - dečji svet zagadjen opasnom hladnoćom i prezrom prema slabijem i nemoćnom...

Goran Cvetković, Radio Beograd 2 - pondeljak, 14. oktobar 2013.

**РАДИО
УЖИЦЕ**

BLJC

VEČERAS**BOSANSKO NARODNO POZORIŠTE
ZENICA****GREBANJE ILI KAKO SE
UBILA MOJA BAKA****Tanja Šljivar****Režija: Selma Spahić**

Dramaturgija:	FILIP VUJOŠEVIĆ
Scenografija:	MIRNA LER
Kostimografija:	SANJA DŽEBA
Muzika:	DRAŠKO ADŽIĆ
Korepeticija:	TIJANA VIGNJEVIĆ
Scenski pokret:	SANJA BURIĆ
Scenski govor:	ERMIN BRAVO
Producenti:	HAZIM BEGAGIĆ, ANDREJ NOSOV
Izvršni producent:	ADNAN REŠIĆ
Saradnica za produkciju:	ANA ĆURČIN
Inspicijentica:	SABINA GLOGOVAC

Igraju:

Maja:	LANA DELIĆ
Slobodanka:	DŽENANA DŽANIĆ
Dorđe:	ENES SALKOVIĆ
Lenka:	SNEŽANA VIDOVIĆ
Kosta:	NUSMIR MUHAREMOVIĆ
Učiteljica:	FAKETA SALIHBEGOVIĆ-AVDAGIĆ
Mala Njemica:	MAJKA IZETBEGOVIĆ

Piše: Zoran Jeremić

Kad god zapucam na prvo festivalsko veče potajno očekujem neko, kako bi naša naguglovana omladina rekla – „ludilo“. Zamišljam kako svi Užičani učestvuju u pozorišnim igrama bez granica. Institucionalno i personalno. Vidim tako... iz pravca opštine dolaze na rolerima i štulama gradske glavešine kao gutači vatre; bivši gradonačelnik u kostimu vaterpoliste izvodi monodramu „Ponovo radi bazen“; bibliotekarskom četom komanduje mladobosanac Giša sa Andrićevim „lenonkama“ i recituje „Šta sanjam i šta mi se događa; momčad iz Direkcije

Sitan budžet na sitnoj kiši

za izgradnju organizovali priročnu kinoteku i vrte film „Kako je zelena bila moja dolina“, a Baja prerašen u Cveklu, da ga žena ne prepozna, umesto pozorišne predio izložbu erotske fotografije.

Mašta mi ne daje mira...

Mala scena pretvorena u Mulen ruž: užičke glumice đuskaju kančan u slavu Kuretovog brka; gradski kulturtreger izvodi song iz Brehotve „Prošačke opere“; zamenik gradonačelnika poveo kolce sa njegovim kulturno-umetničkim društvom iz Zlakuse; prvoborački serkl na mrtvoj straži kraj kartonske replike Titovog spomenika na Trgu partizana; iz spomenika, kako je jednom obećao, proviruje Svetislav Basara i prodaje kikiriki i semenke... Tako se proslavlja punoletstvo! Ovako, pade sitna kišica na sitan budžet, i sve tako redom.

Mnogo, bre, usitnilo!

Dode Slada direktno ispod Batove haube, odcvrkuta ala je

lep ovaj pozorišni svet, gradonačelnik održa vakelu o teatarskoj pedagogiji... A mi, eto, sedimo i čekamo čudo, možda onaj brod iz Felinijevog „Amarkorda“. Da Bane Bumbar ne reče u kakvim vremenima živimo, pomislili bi gosti da se Užičani kupaju u Ženevskom jezeru a ne u bakteriološki sumnjivoj Detinji podno Starog grada.

Pa, ipak, predstava čarobnjaka neverbalnog teatra Mlade na Materića bila je odličan uvod u pozorišno čudo. Tim više kada se zna da se na bezobalnoj pozornici Handkeovog rukopisa svaki rediteljski koncept teško prima. Inače, slavni Peter Handke dobro je poznat Kremancima. Kao kum Kustendorfa, prošao je jednom kroz Kremna i izjavio da nikad nije video lepe mesto na svetu. U nedeljnju izdanju „Politike“ reče da su Kremna želudac svedeta i da bi voleo da baš tu sagradi planinsku kućicu za stare dane.

Kolega Šaponjić, dopisnik „Glasa javnosti“, ne bude lenj pa otrci u Kremna i priupita pitome meštane u „Šarganu“ šta misle o tome što će možda jedan od najvećih savremennih svetskih pisaca biti njihov komšija.

„E, nemo‘ da pričaš“, reče mu prvi.

„Neka dođe, imam jeftinu građu, on će da sedi, pijucka rakiću i gleda kako zidam“, prozbori drugi.

„Kakav želudac, što ne reče da smo srce sveta!“ reče treći lokalpatriota.

Na kraju, obreo se Šaponjića kod proroka Jova Tarabića koji mu kaza: „E, moje dijete, ne znaš ti te Švabe, jedno misle, drugo govore, a treće rade.“

Banjalučka „Kuhinja“ ipak je demantovala Kremance. Ono što je Handke mislio, Materić je maestralno uradio a glumci su u istom duhu „govorili“. Rekao je jednom Peter Handke i ovo: „Do kraja života verovaću u male stvari u koje svet može da stane bolje nego u velike.“ I bi tako. Mada, mali je ovaj svet za onolika Kremna.

IZLOŽBA FOTOGRAFIJA RADOVANA BAJE VUJOVIĆA

Majstorluk u hvatanju trenutka života

Bajine fotografije prate festival i zajedno sa njim su, iz godine u godinu, sve bolje, - rekao je Nikola Vukašinović otvarajući izložbu

Ove godine, izložbu fotografija Radovana Baje Vujovića, poznatog pozorišnog hroničara, koji godinama unazad najupečatljivije trenutke Jugoslovenskog pozorišnog festivala čuva od zaborava, otvorio je dizajner Nikola Vukašinović.

-Iako je sam proces nastajanja savremene fotografije i hvatanja trenutka života, sveden na jedan običan „klik“ veština i umeće hvatanja baš tog jednog momenta, ostala je nepromjenjena od kada je fotografija izumljena. Još ako one nastaju u veoma neobičnim i specifičnim okolnostima - u skoro potpunoj tamni, u prostoriji prepunoj ljudi, gde i najmanji pogrešan

pokret ne prolazi neopăzeno - tu pravi majstorluk dolazi do izražaja. Upravo se u tim situacijama i na ovim fotografijama, prepoznaće oštro oko i istančan osećaj sa kojim se čovek rodii. Još važnije, to je osećaj koji se poslednjih 30 godina kalio i razvijao zajedno sa ovim pozorištem. Tako i poslednjih 18 godina, Bajine fotografije prate festival i zajedno sa njim su, iz godine u godinu, sve bolje, - rekao je između ostalog Vukašinović i dodao da ne može zanemariti ni lični moment uplenostenosti u celu priču.

-Polovinu života proveo sam živeći nekoliko spratova iznad Baje i svoje prve, nesigurne korake sam

razvijao upravo uz njegovu nesebičnu pomoć. Zato mi je čast da otvorim ovu izložbu još veća.“

A. Milošević

Izdaje Savet XVIII Jugoslovenskog pozorišnog festivala Užice 2013.

Uređuje redakcijski odbor: Radojka Popović - urednik, Nenad Kovačević, Verica Tucović, Mirjana Petrović, Ana Milošević, dr Bogdan Damjanović, Zoran Jeremić, Slobodan Obradović.

Tiraž: 500 primeraka • štampa Grafos Užice